

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 539

Brief van de staatssecretaris van Economische Zaken
en Klimaat

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 september 2021

Op 28 en 29 september zal de Raad voor Concurrentievermogen (RvC) plaatsvinden in Brussel. Bij deze brief vindt u, mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de geannoteerde agenda met daarin een beschrijving van de discussiepunten en de Nederlandse inzet hiervoor. Via deze weg informeer ik u ook over een informele ministeriële bijeenkomst over consumentenbescherming op 23 en 24 september in Slovenië.

De staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,
M.C.G. Keijzer

Geannoteerde agenda Raad voor Concurrentievermogen 28 en 29 september 2021

ERA Governance en implementatie

Beleidsdebat

De Raad debatteert over het bestuur (governance) van de Europese Onderzoeksruimte (ERA) met het oog op het effectief sturing te geven aan onder meer het Pact voor Onderzoek en Innovatie (O&I). Op moment van schrijven is de precieze vraagstelling voor het beleidsdebat nog niet bekend.

Op 16 juli jl. is het niet-bindend Pact voor O&I als Raadsaanbeveling verschenen. Het Pact borduurt voort op de Commissiemededeling over de ERA van september 2020 en heeft als doel om de ambities van de onlangs vernieuwde ERA te verwezenlijken¹. Via het Pact worden de lidstaten aangemoedigd om gemeenschappelijke principes, waarden en acties op gebied van O&I opnieuw te bekrachtigen en te integreren in hun nationale onderzoeks- en innovatiebeleid. Het Pact bestaat uit vier speerpunten:

- 1) bevestigen van gedeelde waarden en principes,
- 2) prioriteitsgebieden voor de ERA opstellen,
- 3) prioriteren van investeringen en hervormingen en
- 4) opzetten van sterke beleidscoördinatie.

De discussie in de aankomende Raad zal zich vermoedelijk richten op de governance van de gezamenlijke beleidsagenda voor prioritaire acties en de implementatie daarvan. Hierbij zal er naar verwachting nadruk liggen op een gesimplificeerde beleidscoördinatie van de ERA.

Ten aanzien van het krachtenveld is de verwachting dat vrijwel alle lidstaten het belang van effectieve governance en implementatie van de vernieuwde ERA zullen onderschrijven. Het Pact vloeit voort uit de Commissiemededeling over de ERA die positief is ontvangen door de lidstaten. De Commissie zal waarschijnlijk worden opgeroepen de bestaande beleidsvormende organen te stroomlijnen waarbij de lidstaten nadrukkelijk een strategische adviserende rol bij beleidsvorming behouden en een besluitvormende rol in Raadsverband.

Nederland ondersteunt het belang van het Pact en vindt het goed dat er concrete stappen worden voorgesteld om het bestuur van de ERA te versterken en meer te stroomlijnen. De gedeelde waarden en principes in het Pact, zoals bijvoorbeeld het belang van excellentie, de vrijheid van wetenschappelijk onderzoek, komen overeen met het nationale beleid. Ook de prioriteitsgebieden voor de ERA sluiten goed bij het nationale beleid aan, zoals de aandacht die uitgaat naar open science, impact van O&I, erkennen en waarderen, gendergelijkheid en samenwerking in ecosystemen. Nederland is al actief op deze aandachtsgebieden. Volgens Nederland zijn investeringen belangrijk om zowel een hoogwaardig O&I-klimaat te creëren als om grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Nederland zal benadrukken zo veel mogelijk bij bestaande nationale initiatieven en processen aan te sluiten.

¹ Kamerstuk 22 112, nr. 2967

Raadsconclusies Mondiale Benadering van Onderzoek en Innovatie

Aanname Raadsconclusies

De Raad beoogt Raadsconclusies aan te nemen over de Commissiemededeling “Mondiale benadering van Onderzoek en Innovatie” van 18 mei jl.² De Raad heeft tijdens de informele vergadering in juli het beleidsdebat “Gebalanceerde openheid: de mondiale aanpak van onderzoek en innovatie” gevoerd op basis van de Commissiemededeling.

De Raadsconclusies verwelkomen de Commissiemededeling en onderschrijven het belang van open, internationale samenwerking met nadruk op principes als wederkerigheid en het bevorderen van een gelijk speelveld. De Raadsconclusies bevestigen dat er zowel kansen als risico's gepaard gaan met internationale samenwerking op het gebied van O&I. De Raadsconclusies benadrukken dat fundamentele waarden gerespecteerd dienen te worden. Daartoe dient het volledige EU-instrumentarium te worden ingezet en dient de Commissie een actieve rol te spelen, bijvoorbeeld door de inzet van een permanente dialoog tussen de Commissie, de Raad, de lidstaten en de Europese Dienst voor extern optreden³.

De Raadsconclusies worden breed gesteund. Een groot deel van de lidstaten zal het belang van openheid en internationale samenwerking benadrukken met als leidend principe ‘zo open als mogelijk’. Andere lidstaten zullen een meer protectionistische houding hanteren ten opzichte van internationale O&I samenwerking, reciprociteit, strategische autonomie en openheid.

Nederland omarmt internationale samenwerking ten behoeve van hoog kwalitatief O&I en ter bevordering van het concurrentievermogen. Hierbij is gebalanceerde reciprociteit van belang. Nederland steunt de Raadsconclusies, onze aandachtspunten zijn opgenomen in de Raadsconclusies. Ook de aandacht die Nederland heeft gevraagd voor kennisveiligheid is overgenomen.

Diversenpunten

Onder de diversenpunten zal het voorzitterschap de stand van zaken schetsen met betrekking tot de onderhandelingen over het nieuwe Raadsbesluit voor het Europees publiek-publiek partnerschap voor Metrologie en de verordening voor de oprichting van negen gemeenschappelijke ondernemingen⁴ binnen Horizon Europe. Deze gemeenschappelijke ondernemingen zijn grootschalige Europese publiek-private samenwerkingsverbanden. Nederland nam onder Horizon 2020 succesvol deel aan diverse van dit soort partnerschappen en hecht belang aan voortzetting van deze vorm van samenwerking onder Horizon Europe. Tevens zal de Commissie aangeven in welke fase de associatieonderhandelingen met derde landen zich bevinden. Internationale samenwerking is een speerpunt van Horizon Europe. De voorwaarden voor deelname van niet EU-lidstaten aan Horizon Europe worden

² Kamerstuk 22 112, nr. 3146

³ De Europese Dienst voor extern optreden onderhoudt de diplomatieke betrekkingen van de EU met landen buiten de EU en leidt het buitenlands- en veiligheidsbeleid van de EU.

⁴ (1) Circular Bio-based Europe, (2) Clean Aviation, (3) Clean Hydrogen, (4) Europe's Rail, (5) Global Health EDCTP3, (6) Innovative Health Initiative, (7) Key Digital Technologies, (8) Single European Sky ATM Research 3 en (9) Smart Networks and Services

door middel van associatieovereenkomsten vastgelegd. Nu Horizon Europe officieel akkoord is, zijn de formele onderhandelingen over associatie begonnen. De associatieovereenkomsten worden door de Commissie per land overeengekomen en goedgekeurd door de Raad. Tenslotte wordt verwacht dat het voorzitterschap een terugkoppeling zal geven van de conferentie van 8 en 9 juli 2021 over gendergelijkheid in relatie tot de Europese Onderzoeksruimte.

Update industriestrategie en het Fit-for-55-pakket

Beleidsdebat

De RvC spreekt tijdens het onderdeel interne markt en industrie op 29 september tijdens een beleidsdebat over de implementatie van de update van de Europese industriestrategie, met een focus op de groene transitie en specifiek het recente *Fit-for-55* (Ff55) pakket. Het kabinet zal tijdens de Raad het belang van implementatie van de update van de industriestrategie nogmaals onderstrepen en steun uitspreken voor de drie hoofdboodschappen, namelijk 1) het vergroten van de weerbaarheid van de interne markt en versterking daarvan met het oog op economisch herstel; 2) de proportionele omgang met ongewenste strategische afhankelijkheden en 3) versnelling van de groene- en digitale transitie.

Het kabinet verwelkomt het Ff55-pakket, dat van groot belang is voor de groene transitie. Uw Kamer ontvangt op korte termijn een Kamerbrief en BNC-fiches over de verschillende voorstellen. Mijn bijdrage in de Raad zal binnen deze inzet passen. Het Ff55-pakket zal onder andere voor de industrie zorgen voor een extra reductieopgave om zo bij te dragen aan de EU CO₂-reductiedoelstelling van ten minste 55% in 2030. Zoals onlangs nogmaals werd benadrukt in het IPCC-rapport⁵ moeten alle sectoren bijdragen aan de klimaatdoelstellingen om deze te kunnen halen. Met name de herziening van het emissiehandelssysteem (ETS), de richtlijnen voor hernieuwbare energie (RED), energiebesparing (EED), energiebelasting (ETD), de verordening over de verdeling van de inspanningen (ESR) en het nieuwe mechanisme voor koolstofcorrectie aan de grens (CBAM), zullen impact hebben op de industrie. In de Raad zal ik benadrukken dat Nederland de ambitie van het pakket verwelkomt en tegelijkertijd oog heeft voor een eerlijke en effectieve verdeling van de klimaatopgave tussen landen en sectoren.

Met het Ff55-pakket geeft de Commissie invulling aan de klimaatambities, waaronder het doel van 55% CO₂-reductie in 2030. De voorstellen zorgen voor een gelijk speelveld voor bedrijven in de EU. Nederland heeft in de transitie naar klimaatneutraliteit al ambitie getoond met bijvoorbeeld de CO₂-heffing. De aanscherping van het EU ETS zorgt er voor dat andere landen in Europa sneller ook een hogere CO₂-prijs moeten gaan betalen. Hierdoor zorgt het pakket voor verduurzamingsprikkel voor de industrie. Daarnaast blijft het zaak om ook het speelveld buiten de EU zo gelijk mogelijk te trekken. Het voorstel voor een CBAM kan daar een belangrijke rol in spelen. Dit zal ik in de Raad benadrukken.

De transitie naar een klimaatneutrale economie is uitdagend, maar biedt ook kansen. Voor bijvoorbeeld de energie-intensieve industrie levert de klimaattransitie

⁵ Intergovernmental Panel on Climate Change

ook nieuwe duurzame verdienkans en werkgelegenheid op. In de Raad zal ik benadrukken dat Nederland de ambitie en de kans heeft om de (Europese) vestigingsplaats te zijn voor duurzame (basis)industrie. Belangrijke randvoorwaarden hiervoor zijn aanwezig: van een hoogopgeleide technische beroepsbevolking tot een gunstige geografische ligging voor verhandeling en transport van industriële grondstoffen en goederen. Ook biedt de Noordzee mogelijkheden voor productie van grootschalige groene elektriciteit. Daarnaast zijn in Nederland lege gasvelden voor opslag van waterstof en CO₂ (CCS) aanwezig en is eerder een buizennetwerk aangelegd voor aardgas dat ook geschikt is voor waterstof en groen gas⁶. Nederland ziet daarnaast extra potentieel voor de koppeling tussen het klimaatbeleid en het versterken van de circulaire economie.

Om er voor te zorgen dat de industrie deze kansen kan pakken en competitief blijft is het wel van belang dat de maatregelen uit het Ff55-pakket naast ambitieus ook haalbaar en betaalbaar zijn, zeker omdat veel van onze industrie concurreert op de wereldmarkt.

Daarom zet het kabinet zowel op Europees als nationaal niveau in op een balans tussen enerzijds borgende en anderzijds faciliterende instrumenten voor de groene transitie van de industrie. Enerzijds zorgt bijvoorbeeld op nationaal niveau de CO₂-heffing voor een verduurzamingsprikkel additioneel aan het ETS op Europees niveau. Anderzijds zijn ook diverse stimuleringsmiddelen beschikbaar om de industriële verduurzaming te bevorderen, zoals opgenomen in het Klimaatakkoord. Op die manier wordt continue gewerkt aan nieuwe manieren om de verduurzaming van de industrie te versnellen.

Toekomstig beleid ter versterking van de interne markt

Beleidsdebat

In het beleidsdebat over de interne markt zal ik aangeven een positieve basishouding te hebben ten opzichte van de aangekondigde voorstellen. Daarbij zal ik benadrukken dat feiten en behoeften uit de praktijk leidend moeten zijn bij verdere invulling van deze beleidsvoorstellen. Een goed voorbeeld hiervan is de Taskforce Interne-markthandhaving (SMET) waarvan het eerste rapport tijdens de RvC zal worden gepresenteerd.

De Commissiemededeling van juni, waarover u via een BNC-fiche bent geïnformeerd⁷, was een eerste stap tot een evaluatie en was met name gericht op de door Commissie genomen maatregelen. Om verdere stappen te kunnen nemen is meer feitelijke informatie over wat er goed en fout ging in de praktijk nodig. Daarom is een grondige evaluatie van de gevolgen van de coronacrisis voor de interne markt gewenst. Praktische onderbouwing is nodig bij de andere aan de interne markt gerelateerde voorstellen die de Commissie in haar actualisering van de industriestrategie aankondigde.⁸ Zo kondigt de Commissie een voorstel voor een interne-marktnoodinstrument aan. Alhoewel het kabinet positief is over het voornemen van de Commissie om de interne markt weerbaarder te maken, zal ik

⁶ Visie verduurzaming basisindustrie 2050; de keuze is aan ons. Kamerstukken 29 696 en 25 295, nr. 15

⁷ Brief d.d. 27 augustus 2021

⁸ Zie het BNC-fiche hierover. Kamerstuk 22 112, nr. 3134.

een oproep doen om goed te kijken of een toekomstig wetgevend voorstel hiervoor het beste instrument is en zal ik kijken naar de toegevoegde waarde van de voorgestelde onderdelen.

Verder zal ik de Commissie verzoeken het voorstel over geharmoniseerde standaarden in bepaalde zakelijke dienstensectoren grondig te onderbouwen. Het betreft hier technische standaarden als kwaliteitsvereisten, milieustandaarden en standaarden voor de bescherming van gezondheid en veiligheid, die voor zakelijke diensten als bijvoorbeeld architecten, juridische beroepen en ICT zouden moeten gaan gelden. Geharmoniseerde standaarden zijn de hoeksteen voor de interne markt voor goederen. Het is van belang dat dit systeem voor dienstensectoren dezelfde rol kan spelen en er ook dezelfde behoefte aan is vanuit de praktijk.

Diversenpunten

Aan de RvC zal voorts worden gerapporteerd over de werkzaamheden van de Taskforce interne-markthandhaving. In deze Taskforce werken Commissie en lidstaten samen om concrete problemen waar ondernemers tegen aan lopen op de interne markt te adresseren en op te lossen. Dit sluit aan bij de kabinetsinzet op het wegnemen van concrete belemmeringen op de interne markt. Omdat dit complexe onderwerpen zijn die veel nationale ministeries en Directoraten Generaal van de Europese Commissie raken is het belangrijk dat de Raad hier een sturende en stimulerende rol in speelt. Nederland pleit er daarom voor om de werkzaamheden van de SMET als volwaardig agendapunt terug te laten komen in de Raad. Tijdens de RvC zal Griekenland een ministeriële verklaring over innovatiegericht inkopen toelichten. Het kabinet vindt innovatiegericht inkopen een belangrijk onderwerp en waardeert het dat Griekenland dit agendeert. De verklaring roept lidstaten op om meer in te zetten op innovatiegericht aanbesteden om innovatieve ontwikkelingen te stimuleren. Het kabinet ziet de toegevoegde waarde van een gezamenlijk standpunt om dit onderwerp verder te brengen en de krachten van meerdere lidstaten te bundelen. De definitieve versie van de verklaring is op het moment van schrijven nog niet bekend. Nederland is betrokken bij de ontwikkeling van de verklaring en zal welwillend naar de eindversie van de verklaring kijken. Nederland zal met name letten op de scope van de verklaring, de (nationale) actieplannen en de functie van het netwerk van 'national competence centers'. Over de uitwerking en verdieping van de verklaring gaat het kabinet graag verder in overleg met de lidstaten en nationale belanghebbenden.

Informele bijeenkomst over consumentenbescherming

Op 23 en 24 september organiseert het Sloveens voorzitterschap een informele ministeriële bijeenkomst in Brdo. Tijdens deze bijeenkomst zullen de lidstaten van gedachten wisselen over de voortgang van de door de Commissie op 13 november 2020 gepresenteerde consumentenagenda. Via de geannoteerde agenda en het verslag van de informele Raad voor Consumentenbescherming is uw Kamer hierover geïnformeerd.⁹ Het kabinet hecht veel waarde aan het werken aan een toekomstbestendig Europees consumentenbeleid en steunt daarom deze nieuwe Europese Consumentenagenda, die een duidelijke focus aanbrengt in toekomstig beleid en acties binnen de EU. De Commissie en het Sloveens voorzitterschap zullen

⁹ Kamerstuk 21 501-30 nrs. 513 en 524

de stand van zaken bespreken van een aantal dossiers die betrekking hebben op consumentenbescherming in het digitale tijdperk, waaronder in ieder geval de door de Commissie gepresenteerde voorstellen voor een herziening van de richtlijn consumentenkrediet en de nieuwe verordening algemene productveiligheid. Daarnaast zal tijdens de bijeenkomst ook gesproken worden over de aankomende evaluatie van de pakketreizenrichtlijn, die begin 2022 wordt verwacht.

De kabinetsinzet voor beide voorstellen wordt later deze maand via BNC-fiches met uw Kamer gedeeld.

Nederland zal bij de bijeenkomst door de ambassadeur in Slovenië worden vertegenwoordigd.